МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ПРИДНІПРОВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ
БУДІВНИЦТВА ТА АРХІТЕКТУРИ»

СХІДНА ЄВРОПА:
ЕКОНОМІКА, БІЗНЕС ТА УПРАВЛІННЯ

Електронне наукове фахове видання

Випуск 2 (29) 2021

Видавничий дім
«Гельветика»
2021

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

***Верхоглядова Наталя Ігорівна**, доктор економічних наук, професор, директор Навчально-наукового інституту менеджменту, економіки та фінансів Міжрегіональної Академії управління персоналом.*

Заступник головного редактора:

***Коваленко-Марченкова Євгенія Вікторівна**, кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку, економіки і управління персоналом підприємства Державного вищого навчального закладу «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури».*

Члени редакційної колегії:

***Каховська Олена Володимирівна**, доктор економічних наук, доцент, професор кафедри економіки та підприємництва Державного вищого навчального закладу «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури».*

***Кононова Ірина Володимирівна**, доктор економічних наук, доцент, директор ТОВ «ВГВ Естейт».*

***Попова Вікторія Вікторівна**, кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та підприємництва Державного вищого навчального закладу «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури».*

***Спірідонова Кіра Олександрівна**, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та підприємництва Державного вищого навчального закладу «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури».*

***Фісуненко Павло Анатолійович**, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та підприємництва, декан економічного факультету Державного вищого навчального закладу «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури».*

***Inna Stecenko**, D.Sc. (Economics), Professor, Vice Rector for Research and Development, Baltic International Academy (Riga, Latvia).*

Видання входить до переліку наукових фахових видань України в галузі економічних наук (Категорія «Б») на підставі Наказу МОН України від 24 вересня 2020 року № 1188 (Додаток 5)

Галузь науки: економічні.
Спеціальності: 051 – Економіка; 072 – Фінанси, банківська справа та страхування; 073 – Менеджмент; 075 – Маркетинг; 076 – Підприємництво, торгівля та біржова діяльність; 292 – Міжнародні економічні відносини.

Затверджено до поширення через мережу Internet відповідно до рішення вченої ради ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»
(від 23 березня 2021 року протокол № 10)

Сайт електронного видання: www.easterneurope-ebm.in.ua

Міжнародний цифровий ідентифікатор журналу:
https://doi.org/10.32782/easterneurope

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

ISSN (Online): 2518-1971

© ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури», 2021

УДК 657:336.02
DOI: https://doi.org/10.32782/easterneurope.29-21

ОБЛІКОВІ ТА ПОДАТКОВІ АСПЕКТИ СПРАВЛЯННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ПОДАТКУ З РОЗМІЩЕННЯ ВІДХОДІВ

ACCOUNTING AND TAX ASPECTS OF COLLECTION OF THE ENVIRONMENTAL TAX

Занько Б.М.
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку,
Університет державної фіскальної служби України

Zanko Borys
University of the State Fiscal Service of Ukraine

У статті розглянуто основні аспекти справляння екологічного податку з розміщення відходів. Досліджено вплив екологічного оподаткування на стимулювання платників екологічного податку до застосування новітніх безвідходних технологій. Розглянуто чинники, які негативно впливають на забруднення навколишнього природного середовища під час розміщення відходів, та коефіцієнти, котрі використовуються під час розрахунку екологічного податку. Звернено увагу на операції з відходами, під час здійснення яких не сплачується екологічний податок. Розглянуто ситуації, коли суб'єкти господарювання є платниками екологічного податку з розміщення відходів. Досліджено визначення терміна «розміщення відходів». Звернено увагу на те, що в цілях оподаткування розміщенням відходів уважається не тимчасове, а постійне й остаточне перебування відходів або їх захоронення у спеціально відведених для цього місцях. Запропоновано доповнити Податковий кодекс України нормою, яка дасть змогу суб'єктам господарювання, які здійснюють тимчасове розміщення (зберігання) відходів, відстоювати своє право не сплачувати екологічний податок. Розглянуто окремі аспекти бухгалтерського обліку екологічного податку.

Ключові слова: *бухгалтерський облік екологічного податку, відходи, екологічний податок, загальнодержавний обов'язковий платіж, розміщення відходів, тимчасове розміщення відходів.*

В статье рассмотрены основные аспекты взимания экологического налога с размещения отходов. Исследовано влияние экологического налогообложения на стимулирование плательщиков экологического налога к применению новейших безотходных технологий. Рассмотрены факторы, негативно влияющие на загрязнение окружающей среды при размещении отходов, и коэффициенты, используемые при расчете экологического налога. Обращено внимание на операции с отходами, при осуществлении которых не уплачивается экологический налог. Рассмотрены ситуации, когда субъекты хозяйствования являются плательщиками экологического налога с размещения отходов. Исследовано определение термина «размещение отходов». Обращено внимание на то, что в целях налогообложения размещением отходов считается не временное, а постоянное и окончательное пребывание отходов или их захоронение в специально отведенных для этого местах. Предложено дополнить Налоговый кодекс Украины нормой, которая позволит субъектам хозяйствования, которые осуществляют временное размещение (хранение) отходов, отстаивать свое право не платить экологический налог. Рассмотрены отдельные аспекты бухгалтерского учета экологического налога.

Ключевые слова: *бухгалтерский учет экологического налога, отходы, экологический налог, общегосударственный обязательный платеж, размещение отходов, временное размещение отходов.*

The article examines the actual topic of collecting environmental tax on waste disposal. As enterprises of different sectors of the economy work to meet the diverse needs of the population of our planet, this leads to the formation of a huge amount of waste that needs to be disposed of. The means that can somewhat restrain the process of waste accumulation and environmental degradation is the collection of environmental tax. The views of various scientists on the impact of environmental taxation on the incentives of environmental taxpayers to use the latest waste-free technologies and make environmentally constructive changes in production technology are considered. Factors that negatively affect environmental pollution during waste disposal and coefficients used in calculating the environmen-

tal tax are considered. For example, if the waste is placed within a settlement or at a distance of less than 3 kilometers from such boundaries, the coefficient used in calculating the environmental tax is 3. Situations when economic entities are payers of the environmental tax on waste disposal are considered. The definition of the term "waste disposal" is investigated. Attention is drawn to the fact that according to the tax legislation, waste disposal is considered to be exclusively permanent (final) stay or disposal of waste in places that are specially designated for this purpose, or at facilities (storage facilities, landfills, etc.). The use of such sites or facilities must be authorized by the authorities. If economic entities carry out only temporary disposal of waste, then such economic entities are not payers of environmental tax. However, representatives of the state tax service sometimes provide clarification that businesses that have only temporarily disposed of waste must also pay an environmental tax, as stated in these explanations. Given this, the article proposes amendments to the Tax Code of Ukraine, aimed at protecting the interests of those businesses that only temporarily dispose of waste. Some aspects of environmental tax accounting are considered.

Key words: *accounting of environmental tax, waste, environmental tax, national obligatory payment, waste disposal, temporary waste disposal.*

Постановка проблеми. Навколишнє природне середовище знаходиться під безперервним впливом господарської діяльності людства. Наслідки господарської діяльності досить часто згубно діють на живі об'єкти та негативно впливають на об'єкти неживі. Надзвичайно шкідливий вплив на довкілля здійснюють відходи, які утворюються як у результаті господарської діяльності, так і в результаті споживання людьми певних товарів. Деякою мірою захистити довкілля від забруднення, у тому числі від згубної дії відходів, дає змогу справляння екологічного податку.

Таким чином, актуальним є дослідження питання справляння екологічного податку з розміщення відходів, удосконалення механізму оподаткування екологічним податком операцій із відходами та ведення його обліку. Справляння екологічного податку з розміщення відходів дає змогу не лише наповнити бюджет, а й використовувати накопичені кошти на збереження довкілля.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання справляння та відображення у бухгалтерському обліку екологічного податку були розглянуті протягом останніх років у значній кількості публікацій. Серед них доцільно виділити праці, у яких розглядаються різні аспекти екологічного податку такими науковцями, як А.С. Возик, Л.С. Григорович, В.Ю. Драчук, А. Нікітішин, Т.Ф. Плахтій, Я.В. Самусевич, А.Ю. Семеног, М.В. Солодуха, В.А. Фостолович, Ю.О. Швець.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Віддаючи належне науковим напрацюванням цих учених, слід відзначити, що питання справляння та обліку екологічного податку з розміщення відходів розглянуто не повною мірою, а тому потребує подальшого наукового дослідження. Так, подальшого наукового дослідження потребують питання справляння екологічного податку з операцій, пов'язаних зі зберіганням відходів.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження законодавства, що регулює справляння та облік екологічного податку, у тому числі дослідження питання справляння екологічного податку з операцій, пов'язаних зі зберіганням відходів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблема збереження навколишнього середовища вже не перший рік постає перед людством, проте до вирішення цієї проблеми ще дуже далеко. Для забезпечення потреб людства необхідні не лише їжа та вода, а й взуття, одяг і безліч інших різноманітних товарів та послуг. Підприємства різних галузей економіки працюють для задоволення потреб населення нашої планети, внаслідок чого утворюється величезна кількість відходів, які потребують утилізації.

Якщо звернутися до ст. 1 Закону України «Про відходи», то до відходів відносяться як будь-які речовини, так матеріали і предмети, які утворилися у процесі виробництва чи споживання. Відходами також уважаються товари та продукція, які повністю або частково втратили споживчі властивості та не мають подальшого використання за місцем їх утворення або виявлення і від яких їх власник позбувається, має намір чи повинен позбутися шляхом утилізації або видалення [1].

Засобом, який може стримати процес накопичення відходів та погіршення екології, є справляння екологічного податку. В Україні запроваджено екологічний податок, який має свої особливості. Згідно з пп. 14.1.57 п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу України, екологічний податок – загальнодержавний обов'язковий платіж, що справляється, зокрема, і з розміщення відходів [2].

Важливу роль екологічного податку в стримуванні процесу погіршення екології відзначають науковці. Так, Ю.О. Швець та Л.С. Григорович уважають, що застосування екологічного податку дає змогу знизити викиди у навколишнє середовище та заохочує суб'єктів господарювання застосовувати новітні безвідходні технології [3, с. 490].

В.А. Фостолович та А.С. Возик акцентують увагу на тому, що змусити господарюючі суб'єкти, які забруднюють навколишнє природне середовище, вносити екологічно конструктивні зміни у технології виробництв, можливо, використову-

ючи саме механізм економічного мотивування, стимулювання та оподаткування [4, с. 176].

Я.В. Самусевич, А.Ю. Семеног та М.В. Солодуха також стверджують, що серед екологічних податків можна виділити такий вид, як стимуляційні податки, тобто податки, які стимулюють екологічну поведінку природокористувачів [5, с. 65].

Слід також ураховувати, що хоча справляння екологічного податку є стримуючим чинником для забруднювачів навколишнього середовища, проте водночас цей фактор негативно впливає на фінансовий стан підприємств, які є платником таких податків, оскільки нарахування податку призводить до збільшення витрат цих підприємств. Погоджуємося з А. Нікітішиним, який звертає увагу, зокрема, на такий потенційний ризик екологічного оподаткування, як зниження платоспроможності і фінансової стійкості забруднювачів зовнішнього середовища [6, с. 134].

Отже, під час визначення ставок екологічного податку слід ураховувати також їхній вплив на платоспроможність та фінансову стійкість платників цього податку, оскільки дуже великий податковий тягар може призвести як до зменшення обсягів виробництва, так і до масового скорочення робочих місць.

Під час справляння екологічного податку та нарахування його у бухгалтерському обліку необхідно враховувати чинники, які негативно впливають на забруднення навколишнього природного середовища. Якщо у діяльності платника екологічного податку такі чинники присутні, то він розраховує податкове зобов'язання із цього податку із застосуванням спеціальних коефіцієнтів, які збільшують суму податку.

Наприклад, якщо відходи розміщено у межах населеного пункту чи на відстані менше ніж 3 км від таких меж, то коефіцієнт дорівнює 3. Якщо ж відходи розміщено від меж населеного пункту на відстані 3 км і більше, то застосовується коефіцієнт 1. У разі розміщення відходів на звалищах, що не можуть забезпечити повного виключення забруднення атмосферного повітря чи водних об'єктів, ставки екологічного податку, які зазначені у п. п. 246.1–246.3 ст. 246 Податкового кодексу України, збільшуються у три рази [2].

Під час відображення у бухгалтерському обліку екологічного податку платник цього податку повинен урахувати, зокрема, норми п. 18 П(С)БО 16 «Витрати», у якому установлено, що податки (окрім тих, які включаються до виробничої собівартості продукції (робіт, послуг)) відносяться до адміністративних витрат [7]. Таким чином, підприємство, яке є платником екологічного податку, може відобразити нарахування цього податку за дебетом рахунку 92 «Адміністративні витрати» у кореспонденції з кредитом субрахунку 641 «Розрахунки за податками» до рахунку 64 «Розрахунки за податками й платежами».

Погоджуємося з Т.Ф. Плахтій та В.Ю. Драчук, які відзначають, що витрати, що пов'язані з нарахуванням екологічного податку, повинні відноситися до того періоду, за який вони нараховуються, при цьому їх, як правило, слід нараховувати останнім днем звітного періоду, незважаючи на те що сплата податку відбудеться вже в наступному періоді [8, с. 153].

Інколи суб'єкти господарювання можуть здійснювати певні операції з відходами, проте вони не повинні нараховувати у бухгалтерському обліку екологічний податок, оскільки, згідно з податковим законодавством, у конкретній ситуації такі суб'єкти господарювання не вважаються платниками екологічного податку. У зв'язку із цим розглянемо, хто в контексті поводження з відходами вважається платником екологічного податку.

Платниками екологічного податку є, зокрема, суб'єкти господарювання, під час провадження діяльності яких на території України здійснюється розміщення відходів (за винятком розміщення окремих видів (класів) відходів як вторинної сировини, які розміщуються на власних територіях (об'єктах) суб'єктів господарювання) [2].

Тепер з'ясуємо, що вважається розміщенням відходів. Якщо звернутися до пп. 14.1.223 п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу України, то у ньому установлено, що розміщенням відходів уважається постійне (остаточне) перебування або захоронення відходів у спеціально відведених для цього місцях чи об'єктах (місцях розміщення відходів, сховищах, полігонах, комплексах, спорудах, ділянках надр тощо), на використання яких отримано дозволи уповноважених органів [2].

Таким чином, наведене вище визначення поняття «розміщення відходів» передбачає не тимчасове, а саме постійне й остаточне перебування відходів або їх захоронення. При цьому платниками екологічного податку, згідно з Податковим кодексом України, є суб'єкти господарювання, внаслідок діяльності яких здійснюється розміщення відходів, тобто їх постійне, а не тимчасове перебування або захоронення. Якщо ж суб'єкти господарювання здійснюють лише тимчасове розміщення відходів на власних або орендованих місцях розміщення відходів, то такі суб'єкти господарювання не є платниками екологічного податку.

Такий підхід підтверджується окремими роз'ясненнями фахівців державної податкової служби. Наприклад, у категорії 117.01 Загальнодоступного інформаційно-довідкового ресурсу надано відповідь на запитання: «Чи є платником екологічного податку спеціалізоване підприємство, яке здійснює збирання відходів та тимчасово розміщує ці відходи на власних (орендованих) полігонах з їх подальшою утилізацією?». У відповіді на це запитання фахівці державної податкової служби роз'яснили, що спеціалізо-

вані підприємства, які здійснюють збирання відходів, не є платниками екологічного податку за ті відходи, які були ними зібрані та тимчасово розміщені на власних або орендованих полігонах і в подальшому утилізовані [9].

Разом із цим представники державної податкової служби інколи надають роз'яснення, відповідно до яких суб'єкти господарювання, які лише тимчасово розмістили відходи, повинні сплачувати екологічний податок.

Наприклад, у категорії 117.01 Загальнодоступного інформаційно-довідкового ресурсу надано відповідь на запитання: «Чи є платниками екологічного податку СГ, які здійснюють тимчасове розміщення відходів, у тому числі небезпечних відходів (акумулятори, шини, люмінесцентні лампи тощо)?». У цій відповіді, зокрема, стверджується, що навіть якщо суб'єкти господарювання здійснюють тимчасове розміщення (зберігання) відходів (у тому числі таких небезпечних, як акумулятори, люмінесцентні лампи тощо) до їх передачі на утилізацію та захоронення, то такі суб'єкти господарювання не є платниками екологічного податку лише за умови наявності у них відповідного договору на видалення та утилізацію цих відходів із суб'єктами господарювання, які є комунальними чи спеціалізованими підприємствами тощо. Якщо ж у суб'єктів господарювання, що здійснюють тимчасове розміщення (зберігання) зазначених вище відходів, відсутній договір на видалення та утилізацію відходів, у якому визначені терміни передачі таких відходів на утилізацію та захоронення, то такі суб'єкти господарювання є платниками екологічного податку [10].

На нашу думку наведене вище роз'яснення не відповідає нормам Податкового кодексу України з таких причин:

– суб'єкт господарювання, про якого йдеться у запитанні, не отримував дозволу уповноваженого органу на постійне перебування чи захоронення відходів у спеціально відведеному для цього місці, він лише здійснив тимчасове (а не постійне!) розміщення (зберігання) відходів, а отже, у цій ситуації він не є платником екологічного податку;

– у Податковому кодексі України не встановлено, що відсутність у суб'єкта господарювання, який здійснює тимчасове розміщення (зберігання) відходів, договору на видалення та утилізацію відходів із визначеними термінами передачі цих відходів на їх утилізацію та захоронення призводить до того, що такий суб'єкт господарювання стає платником екологічного податку і повинен сплатити екологічний податок. Більше того, ні в розділі VIII «Екологічний податок» Податкового кодексу України, ні в інших розділах цього нормативно-правового акту про такий договір узагалі не згадується.

Ураховуючи викладене, пропонуємо доповнити Податковий кодекс України нормою, згідно з якою якщо суб'єкти господарювання, юридичні особи, що не провадять господарську (підприємницьку) діяльність, бюджетні установи, громадські та інші підприємства, установи та організації, постійні представництва нерезидентів здійснюють лише тимчасове, а не постійне розміщення (зберігання) відходів, то вони не є платниками екологічного податку незалежно від наявності або відсутності в них договорів на видалення та утилізацію відходів.

Висновки. Представники державної податкової служби інколи надають роз'яснення, відповідно до яких суб'єкти господарювання, які лише тимчасово розмістили відходи, повинні сплачувати екологічний податок. При цьому фахівці фіскального органу висловлюють думку, що відсутність у суб'єкта господарювання, який здійснює тимчасове розміщення (зберігання) відходів, договору на видалення та утилізацію відходів із визначеними термінами передачі цих відходів на їх утилізацію та захоронення, призводить до того, що такий суб'єкт господарювання стає платником екологічного податку і повинен сплатити екологічний податок. Проте ні в розділі VIII «Екологічний податок» Податкового кодексу України, ні в інших розділах цього нормативно-правового акту про такий договір узагалі не згадується.

З урахуванням викладеного пропонуємо доповнити Податковий кодекс України нормою, згідно з якою якщо суб'єкти господарювання, юридичні особи, що не провадять господарську (підприємницьку) діяльність, бюджетні установи, громадські та інші підприємства, установи та організації, постійні представництва нерезидентів здійснюють лише тимчасове, а не постійне розміщення (зберігання) відходів, то вони не є платниками екологічного податку незалежно від наявності або відсутності в них договорів на видалення та утилізацію відходів.

Ураховуючи викладене, перспектива наших подальших досліджень буде спрямована на вдосконалення порядку справляння екологічного податку з розміщення відходів. Питання справляння екологічного податку з розміщення відходів є актуальним і до кінця не вирішеним, а тому потребує подальшого наукового дослідження.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Про відходи : Закон України від 5 березня 1998 р. № 187/98-ВР (зі змінами). Верховна Рада України. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/187/98-%D0%B2%D1%80 (дата звернення: 05.03.2021).

2. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-IV (зі змінами). Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17 (дата звернення: 05.03.2021).

3. Швець Ю.О., Григорович Л.С. Екологічний податок як інструмент економіки природокористування. *Економіка та суспільство.* 2017. № 10. С. 488–493. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/10_ukr/85.pdf (дата звернення: 05.03.2021).

4. Фостолович В.А., Возик А.С. Суть екологічного податку в економіці природокористування. *Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету (ВНАУ). Серія «Економічні науки».* 2012. № 4. С. 175–180. URL: http://econjournal.vsau.org/files/pdfa/810.pdf (дата звернення: 05.03.2021).

5. Самусевич Я.В., Семеног А.Ю., Солодуха М.В. Макроекономічні детермінанти ефективності екологічних податків. *Вісник Сумського державного університету. Серія «Економіка».* 2019. № 1. С. 64–70. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/76877/1/Samusevych_ekolohichne_opodatkuvannia.pdf (дата звернення: 05.03.2021).

6. Нікітішин А. Податкове регулювання як інструмент державної екологічної політики. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право.* 2017. № 2. С. 126–137. URL: http://zt.knute.edu.ua/files/2017/02(91)/10.pdf (дата звернення: 05.03.2021).

7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : Наказ Міністерства фінансів України від 31 грудня 1999 р. № 318 (зі змінами). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00 (дата звернення: 05.03.2021).

8. Плахтій Т.Ф., Драчук В.Ю. Розрахунки за екологічним податком: порядок оподаткування та відображення в системі бухгалтерських рахунків. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики.* 2019. № 5. С. 143–158. URL: http://repository.vsau.org/getfile.php/22745.pdf (дата звернення: 05.03.2021).

9. Інформаційно-довідковий департамент Державної податкової служби України. Категорія 117.01. Відповідь на запитання: «Чи є платником екологічного податку спеціалізоване підприємство, яке здійснює збирання відходів та тимчасово розміщує ці відходи на власних (орендованих) полігонах з їх наступною утилізацією?». *Загальнодоступний інформаційно-довідковий ресурс :* вебсайт. URL: http://zir.sfs.gov.ua/main/bz/view/?src=ques (дата звернення: 05.03.2021).

10. Інформаційно-довідковий департамент Державної податкової служби України. Категорія 117.01. Відповідь на запитання: «Чи є платниками екологічного податку СГ, які здійснюють тимчасове розміщення відходів, в тому числі небезпечних відходів (акумулятори, шини, люмінесцентні лампи тощо)?». *Загальнодоступний інформаційно-довідковий ресурс :* вебсайт. URL: http://zir.sfs.gov.ua/main/bz/view/?src=ques (дата звернення: 05.03.2021).

REFERENCES:

1. Pro vidkhody: Zakon Ukrainy vid 5 bereznia 1998 r. No. 187/98-VR (iz zminamy). Verkhovna Rada Ukrainy. Available at: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/187/98-%D0%B2%D1%80 (accessed 05 March 2021).

2. Podatkovyi kodeks Ukrainy vid 2 hrudnia 2010 r. No. 2755-IV (iz zminamy). Verkhovna Rada Ukrainy. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17 (accessed 05 March 2021).

3. Shvets Yu.O., Hryhorovych L.S. (2017) Ekolohichnyi podatok yak instrument ekonomiky pryrodokorystuvannia [Environmental tax as an instrument of environmental economics]. *Ekonomika ta suspilstvo* [Economy and society], no. 10, pp. 488–493. Available at: https://economyandsociety.in.ua/journals/10_ukr/85.pdf (accessed 05 March 2021).

4. Fostolovych V.A., Vozyk A.S. (2012) Sut ekolohichnoho podatku v ekonomitsi pryrodokorystuvannia [The essence of the environmental tax in the economics of nature]. *Zbirnyk naukovykh prats Vinnytskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu (VNAU). Seriia: Ekonomichni nauky* [Collection of scientific works of Vinnytsia national agrarian university (VNAU). Series: Economic sciences], no. 4, pp. 175–180. Available at: http://econjournal.vsau.org/files/pdfa/810.pdf (accessed 05 March 2021).

5. Samusevych Ya.V., Semenoh A.Yu., Solodukha M.V. (2019) Makroekonomichni determinanty efektyvnosti ekolohichnykh podatkiv [Macroeconomic determinants of environmental tax efficiency]. *Visnyk Sumskoho derzhavnoho universytetu. Seriia «Ekonomika»* [Bulletin of Sumy State University. Economics series], no. 1, pp. 64–70. Available at: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/76877/1/Samusevych_ekolohichne_opodatkuvannia.pdf (accessed 05 March 2021).

6. Nikitishyn A. (2017) Podatkove rehuliuvannia yak instrument derzhavnoi ekolohichnoi polityky [Tax regulation as an instrument of state environmental policy]. *Zovnishnia torhivlia: ekonomika, finansy, pravo* [Foreign trade: economics, finance, law], no. 2, pp. 126–137. Available at: http://zt.knute.edu.ua/files/2017/02(91)/10.pdf (accessed 05 March 2021).

7. Polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 16 «Vytraty»: zatv. nakazom Ministerstva finansiv Ukrainy vid 31 hrudnia 1999 r. no. 318 (iz zminamy). Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00 (accessed 05 March 2021).

8. Plakhtii T.F., Drachuk V.Yu. (2019) Rozrakhunky za ekolohichnym podatkom: poriadok opodatkuvannia ta vidobrazhennia v systemi bukhhalterskykh rakhunkiv [Calculations for environmental tax: the order of taxation and reflection in the system of accounting accounts]. *Ekonomika. finansy. menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky* [Economy. finances. management: current issues of science and practice], no. 5, pp. 143–158. Available at: http://repository.vsau.org/getfile.php/22745.pdf (accessed 05 March 2021).

9. Informatsiino-dovidkovyi departament Derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy. Katehoriia 117.01. Vidpovid na zapytannia «Chy ye platnykom ekolohichnoho podatku spetsializovane pidpryiemstvo, yake zdiisniuie zbyrannia vidkhodiv ta tymchasovo rozmishchuie tsi vidkhody na vlasnykh (orendovanykh) polihonakh z yikh nastupnoiu utylizatsiieiu?». *Zahalnodostupnyi informatsiino-dovidkovyi resurs*: veb-sait. Available at: http://zir.sfs.gov.ua/main/bz/view/?src=ques (accessed 05 March 2021).

10. Informatsiino-dovidkovyi departament Derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy. Katehoriia 117.01. Vidpovid na zapytannia «Chy ye platnykamy ekolohichnoho podatku SH, yaki zdiisniuiut tymchasove rozmishchennia vidkhodiv, v tomu chysli nebezpechnykh vidkhodiv (akumuliatory, shyny, liuminestsentni lampy toshcho». *Zahalnodostupnyi informatsiino-dovidkovyi resurs*: veb-sait. Available at: http://zir.sfs.gov.ua/main/bz/view/?src=ques (accessed 05 March 2021).

ЗМІСТ

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Корінний С.О., Міхайлуца М.К., Бондаренко А.Г.
«ЗЕЛЕНА» ЕНЕРГЕТИКА – ПОРЯТУНОК ЧИ ЗАГРОЗА
ДЛЯ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКО-ЕНЕРГЕТИЧНОЇ СИСТЕМИ? **3**

Чернега О.М.
РЕПУТАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТУРИСТИЧНОЇ ДЕСТИНАЦІЇ **8**

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Вірченко В.В., Пахаєва Ю.С.
РОЛЬ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У ЗМІНІ ЕКОНОМІЧНОЇ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ УКРАЇНИ **15**

Добровольська О.В., Зубко О.В.
МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ
ГАЛУЗІ РИБНИЦТВА: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ **23**

Савченко О.Р., Савченко А.С.
СУЧАСНІ ОБРИСИ МЕНЕДЖМЕНТУ Й АДМІНІСТРУВАННЯ
КУЛЬТУРНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ **30**

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Базилевич В.Д., Жуковська К.Ю.
РОЗВИТОК ФРАНЧАЙЗИНГОВОГО МЕХАНІЗМУ КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ
ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ **36**

Бєлікова М.В., Безхлібна А.П., Голотін Є.М.
ДІЛОВОДСТВО В ТУРИЗМІ ТА СТАНДАРТИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ
ЧОТИРИЗІРКОВИХ УКРАЇНСЬКИХ ТА ТУРЕЦЬКИХ ГОТЕЛІВ **43**

Богдан Н.М., Краснокутська Ю.В., Кравець О.М.
ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАДОВОЛЕНОСТІ СПОЖИВАЧІВ ЯКІСТЮ ПОСЛУГ
У СИСТЕМІ МАРКЕТИНГУ ПІДПРИЄМСТВ ТУРІНДУСТРІЇ **49**

Бородін М.О., Лазебна А.А.
ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ **57**

Кіріс С.П.
СТАН УПРАВЛІННЯ БАГАТОКВАРТИРНИМИ БУДИНКАМИ В УКРАЇНІ **64**

Линник О.І., Єршова Н.Ю.
ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ МІКРО-, МАЛОГО
ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ СФЕРИ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ **74**

Махмудов Х.З., Чухліб В.Є.
СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ
В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ **81**

Мозгова Г.В., Петряєв О.О., Штих Є.А.
ВИКОРИСТАННЯ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ASOFT CRM
ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ **87**

Овчарук О.М.
СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА **92**

Причепа І.В., Сметанюк О.А., Соломонюк І.Л.
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ
КОРПОРАТИВНОГО ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТУ ОРГАНІЗАЦІЇ **99**

Чернобай Л.І., Ясінська Т.В., Томашевська А.Р.
АДМІНІСТРУВАННЯ СИСТЕМИ МОТИВУВАННЯ ПЕРСОНАЛУ
НА ПІДПРИЄМСТВІ **107**

РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Юревич Н.О., Цеханович В.Б.
СТВОРЕННЯ ТА РОЗВИТОК ТРАНСКОРДОННИХ МЕДИЧНИХ КЛАСТЕРІВ
ЯК ІНСТРУМЕНТ АКТИВНОСТІ ЄВРОРЕГІОНІВ..... **115**

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

Дядюра К.В., Янковський В.А.
АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ СТРАХОВИМИ КОМПАНІЯМИ:
СУТНІСНИЙ СКЛАДНИК ТА СУЧАСНИЙ СТАН СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ..... **120**

Сокирко О.С., Комаровська І.А.
РОЗВИТОК ОСОБИСТОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ COVID-19..... **127**

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

Гуріна Н.В., Грищенко Т.С.
ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ БУХГАЛТЕРА: ЕТИЧНІ АСПЕКТИ..... **136**

Занько Б.М.
ОБЛІКОВІ ТА ПОДАТКОВІ АСПЕКТИ СПРАВЛЯННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ПОДАТКУ
З РОЗМІЩЕННЯ ВІДХОДІВ..... **142**

Мардус Н.Ю., Брік С.В.
ТЕОРЕТИЧНІ І МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ
ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ»
У ФІНАНСОВОМУ ОБЛІКУ ТА АУДИТІ..... **148**

Мелень О.В., Жадан Т.А.
НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ
ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ
У СФЕРІ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ..... **154**

CONTENTS

WORLD ECONOMY AND INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS

Korinnyi Sergiy, Mikhailutsa Mariia, Bondarenko Anastasiia
GREEN ENERGY: SALVATION OR THREAT
TO THE GLOBAL ECONOMIC AND ENERGY SYSTEM..... **3**

Chernega Olena
REPUTATION MANAGEMENT OF THE NATIONAL TOURIST DESTINATION..... **8**

ECONOMY AND OPERATION OF NATIONAL ECONOMY

Virchenko Volodymyr, Pakhaieva Yuliia
THE ROLE OF INTELLECTUAL PROPERTY
IN CHANGING THE ECONOMIC SPECIALIZATION OF UKRAINE..... **15**

Dobrovolska Elena, Zubko Oksana
METHODOLOGICAL BASIS OF ASSESSMENT
OF FISHERIES INDUSTRY COMPETITIVENESS: THEORETICAL ASPECTS..... **23**

Savchenko Olga, Savchenko Anastasia
MODERN OUTLINES OF MANAGEMENT AND ADMINISTRATION
OF THE CULTURAL SPHERE OF UKRAINE..... **30**

ECONOMY AND ENTERPRISE MANAGEMENT

Bazylevych Viktor, Zhukovska Kristina
DEVELOPMENT OF FRANCHISE MECHANISM
OF INTELLECTUAL PROPERTY COMMERCIALIZATION IN UKRAINE..... **36**

Byelikova Maryna, Bezkhlibna Anastasiia, Holotin Yehor
THE RECORDS MANAGMENT IN THE TOURISM AND STANDARDS:
COMPARATIVE ANALYSIS OF THE FOUR STARS UKRAINIAN AND TURKISH HOTELS..... **43**

Bogdan Nataliia, Krasnokutska Yuliya, Kravets Olga
RESEARCH OF CONSUMER SATISFACTION
WITH THE SERVICES QUALITY IN THE MARKETING SYSTEM
OF THE TOURIST INDUSTRY ENTERPRISES **49**

Borodin Maksym, Lazebna Anastasiia
PROBLEMS OF INNOVATIVE DEVELOPMENT
OF THE CONSTRUCTION INDUSTRY OF UKRAINE..... **57**

Kiris Stanislav
MANAGEMENT OF APARTMENT BUILDINGS SITUATION IN UKRAINE..... **64**

Lynnyk Olena, Iershova Natalia
PROBLEMS OF FUNCTIONING AND DEVELOPMENT OF MICRO-, SMALL
AND MEDIUM BUSINESS SERVICES IN UKRAINE..... **74**

Mahmudov Hanlar, Chukhlib Vladislav
MODERN TECHNOLOGIES OF PERSONNEL MANAGEMENT
IN AGRICULTURAL ENTERPRISES..... **81**

Mozgova Galyna, Petriaiev Oleksii, Shtykh Yevheniya
USING «ASOFT CRM» SOFTWARE TO OPTIMIZE BUSINESS PROCESSES..... **87**

Ovcharuk Olena
STRATEGIC PERSONNEL MANAGEMENT AS A FACTOR
OF IMPROVING COMPETITIVENESS OF AN ENTERPRISE..... **92**

Prychepa Iryna, Smetaniuk Olena, Solomoniuk Iryna
THEORETICAL AND METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF EVALUATION OF EFFICIENCY
OF CORPORATE TIME MANAGEMENT OF THE ORGANIZATION..... **99**

Chernobay Liana, Yasinska Tetiana, Tomashevska Andriana
ADMINISTRATION OF STAFF MOTIVATION SYSTEM AT THE ENTERPRISE..... **107**

DEVELOPMENT OF PRODUCTIVE POTENTIAL AND REGIONAL ECONOMY

Yurevych Nadiia, Tsekhanovych Victor
CREATION AND DEVELOPMENT OF CROSS-BORDER MEDICAL CLUSTERS AS A TOOL FOR THE ACTIVITY OF EUROREGIONS..... **115**

MONEY, FINANCES AND CREDIT

Diadiura Karyna, Yankovskyi Valerii
ANTI-CRISIS MANAGEMENT OF INSURANCE COMPANIES: ESSENTIAL COMPONENT AND CURRENT STATE OF THE INSURANCE MARKET OF UKRAINE..... **120**

Sokyrko Olena, Komarovska Iryna
DEVELOPMENT OF PERSONAL INSURANCE IN UKRAINE IN THE CONDITIONS OF COVID-19..... **127**

ACCOUNTING, ANALYSIS AND AUDIT

Gurina Natalia, Grishchenko Tatiana
PROFESSIONAL ACTIVITY OF ACCOUNTANT: ETHICAL ASPECTS..... **136**

Zanko Borys
ACCOUNTING AND TAX ASPECTS OF COLLECTION OF THE ENVIRONMENTAL TAX..... **142**

Mardus Nataliia, Brik Svitlana
THEORETICAL AND METHODOLOGICAL APPROACHES TO THE DEFINITION OF THE TERM «FINANCIAL RESULT» IN FINANCIAL ACCOUNTING AND AUDIT..... **148**

Melen Olena, Zhadan Tetiana
SCIENTIFIC-THEORETICAL AND ORGANIZATIONAL ASPECTS OF THE ORGANIZATION OF ACCOUNTING AND CONTROL IN THE FIELD OF SMALL BUSINESS OF UKRAINE..... **154**